

Abipolitseiniku seadus

1. peatükk Üldsätted

§ 1. Seaduse reguleerimisala ja eesmärk

- (1) Käesoleva seadusega sätestatakse abipolitseinikuks saamise tingimused ning abipolitseiniku õigused, kohustused, vastutus, pädevus ja tegevuse korraldus.
- (2) Seaduse eesmärk on võimaldada kaasata abipolitseinik Politsei- ja Piirivalveameti ülesannete täitmisse, et tagada turvalisem ühiskond.
- (3) Käesolevas seaduses ettenähtud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades käesoleva seaduse erisusi.
- (4) Kui abipolitseinik rikub talle käesoleva seaduse alusel väljastatud relva käitlemise nõudeid, kohaldatakse relvaseaduse 13¹. peatükis sätestatud.
- (5) Õigusaktides sätestatud juhul riikliku järelevalve meetme rakendamisel kohaldatakse käesolevas seaduses sätestatud erisusi.

§ 2. Abipolitseinik

- (1) Abipolitseinik on füüsiline isik, kellele on antud abipolitseiniku staatus ja kes vabatahtlikult vabast ajast osaleb politsei tegevuses käesolevas seaduses ning teistes seadustes sätestatud alustel, tingimustel ja korras.
- (2) Abipolitseinikud jagunevad järgmistesse astmetesse:
 - 1) esimese astme abipolitseinik;
 - 2) teise astme abipolitseinik;
 - 3) kolmanda astme abipolitseinik.

§ 3. Politsei tegevuses osalemine

- (1) Abipolitseiniku osalemine politsei tegevuses on käesoleva seaduse tähenduses:
 - 1) Politsei- ja Piirivalveameti politseiametniku, ametniku või töötaja tegevuse toetamine käesoleva seaduse § 4 lõikes 1 nimetatud tegevuses;
 - 2) politsei ülesandel ja juhendamisel koos Politsei- ja Piirivalveameti politseiametniku või ametnikuga käesoleva seaduse § 4 lõikes 2 nimetatud tegevuse toetamine;
 - 3) politsei ülesandel iseseisvalt käesoleva seaduse § 4 lõikes 3 nimetatud tegevus kolmanda astme abipolitseiniku puhul.
- (2) Politsei- ja Piirivalveameti politseiametnik, ametnik või töötaja võib abipolitseinikule anda ülesandeid ning teda juhendada talle endale antud teenistusülesannete piirides, lähtudes abipolitseiniku pädevusest.

(3) Abipolitseinik on politsei tegevuses osalemise ajal, sealhulgas meetmete rakendamisel või vahetu sunni kohaldamisel, riigivõimu esindaja, kes tegutseb Politsei- ja Piirivalveameti nimel ning kelle seaduslikud korraldused on täitmiseks kohustuslikud.

(4) Abipolitseiniku poolt politsei tegevuses osalemisel tekitatud kahju hüvitamisele kohaldatakse riigivastutuse seadust.

(5) Abipolitseinikul on keelatud politsei tegevuses osaleda, kui ta ei vasta käesolevas seaduses abipolitseinikule sätestatud nõuetele või esineb muu kaalukas põhjus.

2. peatükk **Abipolitseiniku staatus**

1. jagu **Abipolitseiniku pädevus, abipolitseinikule esitatavad nõuded, nõuetele vastavuse kontroll ja taustakontroll**

§ 4. Abipolitseiniku pädevus

(1) Esimese astme abipolitseiniku pädevuses on politsei ülesandel politsei arendus-, ennetus- ja tugitegevuse toetamine ning isikut tõendava dokumendi väljaandmise taotluse vastuvõtmine ja dokumendi väljastamine.

(2) Teise astme abipolitseiniku pädevuses on koos politseiametniku või ametnikuga toetada politseid lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatule järgmistes tegevustes:

- 1) avalikku korda ähvardava ohu ennetamine, väljaselgitamine ja tõrjumine ning avaliku korra rikkumise kõrvaldamine;
- 2) liiklusjärelevalve;
- 3) relvaseaduse ja turvategevuse seaduse alusel väljastatava loa taotluse menetlemiseks vajalikud toimingud, välja arvatud loa väljastamise otsustamine;
- 4) kinni peetud isiku saatmine ja kinnipidamiskohas isiku kinnipidamine;
- 5) merereostuse avastamine ning piiriveekogu reostuse avastamine ja likvideerimine;
- 6) isikute kaitse ja objektide valve;
- 7) otsingu- ja päästetöö;
- 8) riigipiiri valvamine ja piirikontroll, välja arvatud sisenemiskeelu otsuse tegemine;
- 9) riiklik järelevalve Euroopa Liidu kodaniku seaduse, turvategevuse seaduse, relvaseaduse, välismaalaste seaduse, välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse ning väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse nõuete täitmise üle;
- 10) süütegude menetlemine, välja arvatud menetlusotsuse tegemine.

(3) Kolmanda astme abipolitseiniku pädevuses on lõigetes 1 ja 2 nimetatud tegevused. Lisaks on kolmanda astme abipolitseiniku pädevuses iseseisvalt toetada politseid järgmistes tegevustes:

- 1) avalikku korda ähvardava vahetu olulise ja vahetu kõrgendatud ohu väljaselgitamine ja tõrjumine;
- 2) avalikus kohas käitumise nõuete järelevalve;
- 3) liiklusjärelevalve;
- 4) objektide valve;
- 5) riiklik järelevalve alkoholiseaduse ja tubakaseaduse täitmise üle;
- 6) riigipiiri valvamine ja piirikontroll, välja arvatud sisenemiskeelu otsuse tegemine.

(4) Kõrgema astme abipolitseinik võib täita madalama astme abipolitseiniku ülesandeid.

§ 5. Abipolitseinikule esitatavad nõuded

(1) Esimese astme abipolitseinik peab vastama järgmistele nõuetele:

- 1) ta on täieliku teovõimega vähemalt 18-aastane isik;
- 2) ta on Eesti kodanik;
- 3) tal on vähemalt põhiharidus;
- 4) ta valdab eesti keelt vähemalt B2-tasemel;
- 5) ta on sobilik oma isikuomaduste, kõlbluse ja usaldusväärsuse poolest osalema politsei tegevuses;
- 6) tema käitumine ja eluviis ei kahjusta Politsei- ja Piirivalveameti mainet ega ohusta tema enda ega teiste isikute turvalisust, riigi julgeolekut ega avalikku korda;
- 7) teda ei ole karistatud tahtlikult toimepandud esimese astme kuriteo eest, olenemata karistusandmete kustutamisest;
- 8) tal ei ole kehtivat karistust tahtlikult toimepandud kuriteo eest;
- 9) ta ei ole kriminaalmenetluses kahtlustatav ega süüdistatav;
- 10) teda ei ole viimase aasta jooksul avalikust teenistusest vabastatud distsiplinaarsüüteo toimepanemise eest;
- 11) ta ei ole kohtunik, prokurör ega rahvakohtunik;
- 12) ta ei ole abipolitseinikuks kandideerimisel esitanud teadlikult valeandmeid ega varjanud olulist teavet.

(2) Teise astme abipolitseinik peab lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatule vastama järgmistele nõuetele:

- 1) tal on vähemalt keskharidus või ta õpib nominaalajal keskharidust andva õppekava alusel;
- 2) ta vastab abipolitseinikule kehtestatud kehalise ettevalmistuse nõuetele;
- 3) ta vastab abipolitseinikule kehtestatud tervisenõuetele.

(3) Kolmanda astme abipolitseinik peab lisaks käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatule vastama järgmistele nõuetele:

- 1) tal on vähemalt keskharidus;
- 2) ta valdab eesti keelt vähemalt C1-tasemel;
- 3) tal on teise astme abipolitseiniku staaži vähemalt üks aasta;
- 4) ta on käesoleva seaduse § 4 lõikes 2 loetletud tegevustes osalenud viimase kolme aasta jooksul vähemalt 120 tundi.

(4) Abipolitseiniku isikuomaduste ja kehalise ettevalmistuse nõuded ning nende kontrollimise tingimused ja korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

(5) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor võib abipolitseinikule pandud ülesannete erisusest lähtudes kehtestada täiendavad või kõrgendatud kehalise ettevalmistuse nõuded, mis vastavad sama ülesannet täitva politseiametniku kehalise ettevalmistuse nõuetele.

§ 6. Abipolitseiniku staatuse andmine

(1) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud isik annab abipolitseiniku staatuse isikule, kes vastab käesoleva seaduse §-s 5 sätestatud abipolitseinikule esitatavatele nõuetele ning on läbinud vastava astme väljaõppe.

(2) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud isik võib kriisiolukorra ajal anda teise astme abipolitseiniku staatuse kuni kriisiolukorra lõppemiseni isikule, kes vastab käesoleva seaduse § 5 lõigetes 1 ja 2 nimetatud nõuetele ning on läbinud käesoleva seaduse §-s 15 sätestatud väljaõppe.

§ 7. Kandideerimisandmed

(1) Abipolitseinikuks kandideerija esitab käesoleva seaduse §-s 8 nimetatud nõuetele vastavuse kontrolli ja §-s 9 nimetatud taustakontrolli tegemiseks Politsei- ja Piirivalveametile enda:

- 1) üldandmed;
- 2) hariduse andmed;
- 3) sotsiaalmeedia kontode andmed;
- 4) viimase viie aasta töötamise andmed;
- 5) sugulaste ja hõimlaste (vanemad, õde, vend, lapsed, abikaasa, registreeritud elukaaslane, endine abikaasa, endine registreeritud elukaaslane) ning abieluga sarnanevas suhtes oleva elukaaslase ees- ja perekonnanime, isikukoodi või selle puudumisel sünniaja ja kontaktandmed;
- 6) välisriigis läbitud kaitseväeteenistuse või sõjaväelise väljaõppe andmed;
- 7) andmed välisriigi kriminaalmenetluse kohta, milles isik on kahtlustatav või süüdistatav, ning välisriigis määratud kriminaalkaristuse kohta.

(2) Politsei- ja Piirivalveametil on õigus nõuda abipolitseinikuks kandideerijalt käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud isikuandmete täpsustusi ja tõendeid ulatuses ja andmeliigi kohta, mis on vajalik käesoleva seaduse §-s 8 sätestatud nõuetele vastavuse kontrolli või §-s 9 sätestatud taustakontrolli tegemiseks. Politsei- ja Piirivalveamet teavitab isikut nende andmete küsimisel, millise nõude kontrollimiseks ja millisel õiguslikul alusel andmeid nõutakse, ning selgitab andmete esitamata jätmise võimalikku tagajärge.

(3) Kandideerimisandmete täpsema loetelu kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 8. Nõuetele vastavuse kontroll

(1) Nõuetele vastavuse kontrolli teeb Politsei- ja Piirivalveamet. Nõuetele vastavuse kontrolli eesmärk on hinnata isiku vastavust:

- 1) käesoleva seaduse § 5 lõike 1 punktides 1–4 ja 11 sätestatud nõuetele, kui isik kandideerib abipolitseinikuks;
- 2) käesoleva seaduse § 5 lõikes 2 sätestatud nõuetele, kui abipolitseiniku esimene aste tõstetakse teiseks astmeks;
- 3) käesoleva seaduse § 5 lõikes 3 sätestatud nõuetele, kui abipolitseiniku teine aste tõstetakse kolmandaks astmeks.

(2) Kriisiolukorra ajal on Politsei- ja Piirivalveameti tehtava nõuetele vastavuse kontrolli eesmärk hinnata isiku vastavust:

- 1) käesoleva seaduse § 5 lõike 1 punktides 1–4 ja 11 ning § 5 lõikes 2 sätestatud nõuetele enne teise astme abipolitseiniku staatuse andmist;
- 2) käesoleva seaduse § 5 lõike 3 punktides 1–2 ja 4 sätestatud nõuetele enne abipolitseiniku teise astme tõstmist kolmandaks astmeks.

(3) Politsei- ja Piirivalveamet teavitab abipolitseinikuks kandideerijat enne esmase nõuetele vastavuse kontrolli tegemist.

(4) Politsei- ja Piirivalveametil on põhjendatud kahtluse korral õigus uuesti kontrollida abipolitseinikuks kandideerija või abipolitseiniku vastavust käesoleva seaduse § 5 lõike 1 punktides 1, 2 ja 11 ning lõikes 2 sätestatud nõuetele.

(5) Politsei- ja Piirivalveamet teavitab abipolitseinikuks kandideerijat või abipolitseinikku käesoleva paragrahvi lõike 4 alusel tehtud nõuetele vastavuse kontrollist ja selle tulemusest, kui kontrollitakse vastavust käesoleva seaduse § 5 lõike 1 punktides 1, 2 ja 11 ning lõike 2 punktis 1 sätestatud nõuetele. Kontrolli tulemusest teavitatakse 14 kalendripäeva jooksul selle teatavaks saamisest arvates.

(6) Nõuetele vastavuse kontrollimisel võib Politsei- ja Piirivalveamet töödelda järgmisi abipolitseinikuks kandideerija või abipolitseiniku isikuandmeid:

- 1) üldandmed;
- 2) varasemad isikunimed;
- 3) teovõimelisuse andmed;
- 4) hariduse andmed;
- 5) keeleoskuse andmed;
- 6) viimase viie aasta töötamise andmed;
- 7) kehalise ettevalmistuse nõuetele vastavuse andmed;
- 8) tervisenõuetele vastavuse andmed;
- 9) abipolitseiniku staaži andmed;
- 10) politsei tegevuses osalemise andmed.

(7) Nõuetele vastavuse kontrolliks on Politsei- ja Piirivalveametil õigus saada andmeid riigi, kohaliku omavalitsuse üksuse või muu avalik-õigusliku isiku või eraõigusliku juriidilise isiku andmekogust.

(8) Käesoleva paragrahvi lõikes 6 nimetatud andmeid töödeldakse ulatuses, mis on vajalik käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud nõuetele vastavuse kontrolli eesmärgi saavutamiseks.

§ 9. Taustakontroll

(1) Taustakontrolli eesmärk on hinnata abipolitseinikuks kandideerija ja abipolitseiniku usaldusväärsust ning vastavust käesoleva seaduse § 5 lõike 1 punktides 5–10 ja 12 sätestatud nõuetele (edaspidi *taustakontroll*).

(2) Politsei- ja Piirivalveamet teeb taustakontrolli:

- 1) abipolitseinikuks kandideerijale, kes on läbinud käesoleva seaduse § 8 lõike 1 punktis 1 või lõike 2 punktis 1 sätestatud nõuetele vastavuse kontrolli;
- 2) abipolitseinikuks kandideerijale või abipolitseinikule, kui esineb põhjendatud kahtlus, et isik ei vasta enam abipolitseinikule esitatavatele nõuetele.

(3) Politsei- ja Piirivalveamet teavitab abipolitseinikuks kandideerijat esmase taustakontrolli tegemisest ette.

(4) Politsei- ja Piirivalveamet teavitab abipolitseinikuks kandideerijat või abipolitseinikku tema kohta käesoleva paragrahvi lõike 2 punkti 2 alusel taustakontrolli tegemisest ning selle tulemusest 14 kalendripäeva jooksul tulemuse teatavaks saamisest arvates.

(5) Taustakontrolli tegemisel võib Politsei- ja Piirivalveamet töödelda järgmisi abipolitseinikuks kandideerija või abipolitseiniku isikuandmeid:

- 1) üldandmed;
- 2) varasemad isikunimed;
- 3) viimase viie aasta töötamise andmed;
- 4) sotsiaalmeedia kontode andmed;
- 5) käesoleva seaduse § 7 lõike 1 punktis 5 nimetatud andmed;
- 6) määratud karistuse, karistatuse ja karistusest vabastamise ning karistuse täitmisele pööramise andmed;
- 7) karistusregistri arhiivi andmed;
- 8) teave selle kohta, kas isik on taustakontrolli tegemise hetkel tunnistatud kahtlustatavaks või süüdistatavaks menetluses, mille kohta ei ole jõustunud kriminaalasja lõpetamise määrust ega õigeksmõistvat või süüdimõistvat kohtuotsust, ning andmed viimase viie aasta jooksul tehtud menetluste kohta, kus isik on tunnistatud kahtlustatavaks või süüdistatavaks ja mille kohta on jõustunud kriminaalmenetluse lõpetamise määrus või otsus;
- 9) andmed seotuse kohta organisatsiooni või liikumisega, mille tegevus on suunatud avaliku korra või julgeoleku vastu;
- 10) üldsusele suunatud ja avalike allikate andmed usaldusväärsuse, isikuomaduste, kõlbeliste omaduste ja eluviisi kohta;
- 11) õppeasutuse esindajalt ja viimase viie aasta tööandjalt saadud andmed isiku usaldusväärsuse, isikuomaduste ja kõlbeliste omaduste kohta;
- 12) andmed viimase aasta jooksul distsiplinaarsüüteo eest avalikust teenistusest vabastamise kohta;
- 13) Politsei- ja Piirivalveameti andmed abipolitseiniku varasema taustakontrolli kohta;
- 14) politsei ja piirivalve seaduse § 14 lõike 1 alusel asutatud andmekogus olevad andmed isiku viimase viie aasta välispiiri ületuste kohta riikidesse, mis on kantud riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse § 19 lõike 3 alusel kehtestatud nimekirja ning mille puhul kehtib sama paragrahvi lõikes 2 nimetatud teatamiskohustus;
- 15) välisriigis läbitud kaitseväeteenistuse või sõjaväelise väljaõppe andmed;
- 16) politsei ja piirivalve seaduse § 8 lõike 3 alusel asutatud andmekogus olevad andmed, mis võimaldavad tuvastada isiku suhteid kuritegevusega seotud isikuga;
- 17) politsei ja piirivalve seaduse § 8 lõike 3 ja § 25¹ lõike 1 alusel asutatud andmekogus olevad andmed, mis võimaldavad kontrollida isiku vastavust käesolevas seaduses sätestatud nõuetele.

(6) Käesoleva seaduse § 7 lõike 1 punktis 5 nimetatud isikute puhul võib töödelda ainult käesoleva paragrahvi lõike 5 punktides 1, 2 ja 16 sätestatud andmeid.

(7) Taustakontrolli tegemiseks on Politsei- ja Piirivalveametil õigus:

- 1) pöörduda riigi- ja kohaliku omavalitsuse üksuse asutuste, samuti füüsiliste ja juriidiliste isikute poole järelepärimisega kontrollitava isiku isikuandmete kohta;
- 2) saada andmeid riigi, kohaliku omavalitsuse üksuse või muu avalik-õigusliku isiku või eraõigusliku juriidilise isiku andmekogust;
- 3) saada isikuandmeid karistusregistri arhiivist;
- 4) töödelda üldsusele suunatud ja avalikest allikatest kättesaadavaid andmeid;
- 5) vestelda kontrollitava isikuga, samuti tema tööandja, õppeasutuse esindaja ja teiste isikutega, et selgitada välja, kas isik vastab käesoleva seaduse § 5 lõike 1 punktides 5 ja 6 sätestatud nõuetele.

(8) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud andmeid töödeldakse ulatuses, mis on vajalik taustakontrolli eesmärgi saavutamiseks.

(9) Abipolitseiniku usaldusvääruse hindamisega seotud andmeid töödeldakse üksnes käesolevas seaduses sätestatud eesmärgil. Andmetele juurdepääs võimaldatakse üksnes isikutele, kellele see on vajalik teenistusülesande täitmiseks.

§ 10. Nõuetele vastavuse kontrolli ja taustakontrolli tulemus

(1) Nõuetele vastavuse kontrolli või taustakontrolli tulemusel võib Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud isiku haldusaktiga:

- 1) anda isikule abipolitseiniku staatuse;
- 2) keelduda isikule abipolitseiniku staatuse andmisest;
- 3) peatada abipolitseiniku staatuse;
- 4) tõsta abipolitseiniku astet;
- 5) langetada abipolitseiniku astet;
- 6) vabastada isiku abipolitseiniku staatusest.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud haldusakt toimetatakse isikule kätte haldusmenetluse seaduses sätestatud korras.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 2 ja 6 nimetatud juhtudel võib Politsei- ja Piirivalveamet piirata andmesubjekti Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 04.05.2016, lk 1–88) tulenevat õigust saada teavet keeldumise või vabastamise põhjuse ning selle aluseks oleva asjaolu kohta. Seda õigust võib piirata ulatuses, mis on vältimatult vajalik, et tagada riigi julgeolek, riigikaitse, süütegude tõkestamine, avastamine või menetlemine või karistuse täideviimine ning teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitse.

(4) Käesoleva paragrahvi lõiget 3 kohaldatakse tingimusel, et Politsei- ja Piirivalveamet:

- 1) dokumenteerib kõik käesoleva paragrahvi lõike 3 alusel seatud piirangu põhjendused;
- 2) rakendab kõiki Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/679 artiklis 32 sätestatud sobivaid ja asjakohaseid turvameetmeid;
- 3) rakendab sobivaid ja asjakohaseid meetmeid, millega tagatakse, et andmeid ei töödeldaks muul eesmärgil kui käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud eesmärgi täitmiseks;
- 4) rakendab muid asjakohaseid meetmeid andmesubjekti õiguste ja vabaduste kaitsmiseks.

§ 11. Nõuetele vastavuse kontrolli ja taustakontrolli andmete säilitamine

(1) Politsei- ja Piirivalveamet säilitab nõuetele vastavuse kontrolli andmeid viis aastat alates vastava kontrolli tegemise kuupäevast. Andmeid võib säilitada kauem kui viis aastat, kui see on vajalik õigusvaidluse lahendamiseks. Pärast õigusvaidluse lõppemist andmed kustutatakse.

(2) Kui nõuetele vastavuse kontrolli tulemusel Politsei- ja Piirivalveamet keeldub käesoleva seaduse § 10 lõike 1 punkti 2 alusel isikule abipolitseiniku staatuse andmisest, säilitatakse andmeid üks aasta alates keeldumise kuupäevast või õigusvaidluse korral kuni selle lõppemiseni.

(3) Politsei- ja Piirivalveamet säilitab taustakontrolli käigus kogutud andmeid kümme aastat alates vastava kontrolli tegemise kuupäevast. Andmeid võib säilitada kauem kui kümme aastat, kui see on vajalik õigusvaidluse lahendamiseks. Pärast õigusvaidluse lõppemist andmed kustutatakse.

(4) Abipolitseiniku surma korral kustutatakse nõuetele vastavuse ja taustakontrolli andmed viivitamata. Kui abipolitseiniku surm on seotud politsei tegevuses osalemisega ja andmed on vajalikud menetluse läbiviimiseks, säilitatakse andmeid kuni menetluse lõppemiseni.

2. jagu Tervisekontroll ja õpe

§ 12. Tervisekontroll

(1) Abipolitseiniku tervisekontrolli eesmärk on hinnata abipolitseiniku vastavust käesoleva seaduse § 5 lõike 2 punktis 3 esitatud nõuetele.

(2) Esimese astme abipolitseinik läbib tervisekontrolli enne tema astme tõstmist teiseks astmeks. Teise ja kolmanda astme abipolitseinik läbivad tervisekontrolli perioodiliselt.

(3) Abipolitseiniku tervisekontrolli korraldab ja tervisetõendi väljastab töötervishoiuarst, kes on Politsei- ja Piirivalveametiga lepingulises suhtes, või perearst, kaasates vajaduse korral teisi eriarste või tervishoiuteenuse osutajaid.

(4) Abipolitseiniku tervisekontrolli ja -tõendi võib asendada samaväärsel tervisekontrolli tulemusel saadud kehtiva tervisetõendiga.

(5) Valdkonna eest vastutav minister kehtestab määrusega:

- 1) abipolitseiniku tervisenõuded;
- 2) samaväärsel tervisekontrolli tulemusel saadud tervisetõendite loetelu;
- 3) nõuded tervisetõendi sisule ja vormile;
- 4) tervisekontrolli perioodilisuse;
- 5) tervisekontrolli korra.

§ 13. Väljaõpe

(1) Abipolitseinikuks saamiseks tuleb läbida vastava astme ettevalmistav väljaõpe. Väljaõpe loetakse läbituks arvestuse eduka sooritamiselega.

(2) Politsei- ja Piirivalveamet võib suunata vastava astme väljaõppesse isiku, kes vastab käesoleva seaduse §-s 5 sätestatud vastava astme nõuetele.

(3) Abipolitseiniku väljaõppe maht on:

- 1) esimese astme puhul vähemalt 20 akadeemilist tundi;
- 2) teise astme puhul vähemalt 150 akadeemilist tundi;
- 3) kolmanda astme puhul vähemalt 40 akadeemilist tundi.

(4) Abipolitseiniku väljaõppe ei hõlma käesoleva seaduse §-s 14 nimetatud õpet.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 ning käesoleva seaduse §-s 15 nimetatud väljaõppe juures võib võtta arvesse isiku varasemat õpi- ja töökogemust. Isiku varasema õpi- ja töökogemuse arvestamise korral võib väljaõpet korraldava pädev asutus lugeda isiku väljaõppe osaliselt või täielikult läbituks.

(6) Abipolitseiniku väljaõppe õpiväljundid ja arvestuse sooritamise korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 14. Abipolitseiniku erialaõpe ja täiendusõpe

(1) Käesoleva seaduse tähenduses on erialaõppe eesmärk omandada abipolitseiniku ülesannete täitmiseks vajalikud uued teadmised ja oskused ning täiendusõppe eesmärk on säilitada või arendada olemasolevaid teadmisi ja oskusi.

(2) Kui ülesande täitmiseks on vaja lisateadmisi ja -oskusi, läbib abipolitseinik lisaks käesoleva seaduse § 13 lõikes 3 märgitule vastava erialaõppe.

(3) Tulirelva kandmise õiguse saamiseks läbivad teise ja kolmanda astme abipolitseinik tulirelva erialaõppe ning sooritavad edukalt lasketesti.

(4) Elektrišokirelva kandmise õiguse saamiseks läbivad teise ja kolmanda astme abipolitseinik elektrišokirelva erialaõppe ning sooritavad edukalt arvestuse.

(5) Teise ja kolmanda astme abipolitseinik läbivad kvalifikatsiooni säilitamiseks igal aastal turvataktika ja vahetu sunni täiendusõppe ning sooritavad tulirelva kandmise õiguse säilitamiseks igal aastal edukalt lasketesti.

(6) Kolmanda astme abipolitseinik sooritab oma kvalifikatsiooni säilitamiseks arvestuse iga kolme aasta järel eelmise arvestuse sooritamise alates.

(7) Abipolitseinik, kellele on määratud kriisiroll, läbib kvalifikatsiooni säilitamiseks täiendusõppe vähemalt kord kolme aasta jooksul.

(8) Käesoleva paragrahvi lõigetes 2–4 nimetatud erialaõppe juures võib võtta arvesse isiku varasemat õpi- ja töökogemust ning selle arvestamise korral lugeda isiku erialaõppe osaliselt või täielikult läbituks.

(9) Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada abipolitseiniku erialaõppe ja täiendusõppe õpiväljundid.

§ 15. Abipolitseiniku väljaõppe kriisiolukorra ajal

(1) Abipolitseiniku väljaõppe maht kriisiolukorra ajal on vähemalt 40 akadeemilist tundi.

(2) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori korraldusel võib kriisiolukorra ajal väljaõppes osalema suunata isiku, kes vastab käesoleva seaduse § 5 lõigetes 1 ja 2 sätestatud nõuetele. Sellisel juhul ei pea isik läbima käesoleva seaduse § 13 lõike 3 punktides 1 ja 2 nimetatud väljaõpet.

(3) Abipolitseiniku väljaõppe õpiväljundid kriisiolukorra ajal kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 16. Õppe korraldus

(1) Abipolitseiniku õpet korraldavad sisekaitseline rakenduskõrgkool ning Politsei- ja Piirivalveamet. Väljaõppe õppekava koostab sisekaitseline rakenduskõrgkool koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga.

(2) Abipolitseiniku õppe rahastab Politsei- ja Piirivalveamet.

3. peatükk

Arvestuse pidamine, töökorraldus ning abipolitseiniku tunnused, õigused ja kohustused

§ 17. Abipolitseinike arvestuse pidamine

(1) Politsei- ja Piirivalveamet peab abipolitseinike kohta arvestust, mille eesmärk on saada ülevaade abipolitseinike koosseisust ja staatusest ning tagada abipolitseinike tegevuse korraldamine, politsei tegevuses osalemine, nõuetele vastavuse jälgimine ning statistika kogumine ja analüüs.

(2) Abipolitseinike arvestuse pidamiseks võib töödelda järgmisi andmeid:

- 1) üldandmed;
- 2) abipolitseiniku staatusega seotud andmed;
- 3) andmed abipolitseinikule esitatavate nõuete täitmise kohta;
- 4) õppes osalemise andmed;
- 5) andmed abipolitseinikule antud õiguste kohta;
- 6) politsei tegevuses osalemise andmed;
- 7) abipolitseinikule vahendi, erivahendi ja relva väljastamise andmed.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktides 1, 2 ja 4 nimetatud andmeid säilitatakse abipolitseiniku staatuse ajal ja üks aasta pärast staatusest vabastamist või õigusvaidluse korral kuni selle lõppemiseni.

(4) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktides 3 ja 5 nimetatud andmeid säilitatakse nende kehtivuse ajal ning üks aasta pärast kehtivuse lõppemist või õigusvaidluse korral kuni selle lõppemiseni.

(5) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 6 nimetatud andmeid säilitatakse neli aastat nende kogumise kalendriaasta algusest arvates või õigusvaidluse korral kuni selle lõppemiseni.

(6) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 7 nimetatud andmeid säilitatakse kuni väljastatud vahendi, erivahendi ja relva tagastamiseni ning üks aasta pärast tagastamist või õigusvaidluse korral kuni selle lõppemiseni.

(7) Abipolitseinike arvestuse pidamise andmete täpsema loetelu kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

(8) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor kehtestab abipolitseinike arvestuse pidamise korra.

§ 18. Töökorraldus

(1) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor kehtestab abipolitseiniku politsei tegevuses osalemise töökorralduse.

(2) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud isik võib moodustada abipolitseinike tegevuse korraldamiseks abipolitseinike üksuse ning kehtestada selle töökorralduse.

(3) Politsei- ja Piirivalveametil on õigus lähetada abipolitseinik tema nõusolekul välisriiki. Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor kehtestab abipolitseiniku välisriiki lähetamise korra.

§ 19. Abipolitseiniku tunnistus, ametimärk, vormiriietus ja eraldusmärgid

(1) Politsei- ja Piirivalveamet väljastab abipolitseinikule politsei tegevuses osalemiseks:

- 1) abipolitseiniku tunnistuse;
- 2) teise ja kolmanda astme abipolitseinikule ametimärgi;
- 3) vajaduse korral politseiametniku vormiriietuse koos abipolitseiniku eraldusmärkidega (edaspidi *abipolitseiniku vormiriietus*).

(2) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor kehtestab abipolitseiniku vormiriietuse kandmise korra.

(3) Abipolitseinikul on keelatud anda talle väljastatud abipolitseiniku tunnistust või ametimärki kõrvalisele isikule.

(4) Isikul, kes ei ole abipolitseinik ning kellel ei ole Politsei- ja Piirivalveameti luba abipolitseiniku vormiriietuse kandmiseks, on keelatud kanda abipolitseiniku vormiriietust.

(5) Politseivälises tegevuses osaledes võib abipolitseinik abipolitseiniku vormiriietust kanda üksnes Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud isiku loal.

(6) Abipolitseiniku tunnistuse, ametimärgi, vormiriietuse ja eraldusmärkide kirjelduse kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 20. Abipolitseiniku õigused

(1) Abipolitseinikul on õigus:

- 1) osaleda politsei tegevuses;
- 2) saada ülesande täitmiseks vajalikku õpet;
- 3) saada ülesande täitmiseks vajalikke vahendeid;
- 4) saada ülesande täitmiseks vajaduspõhiselt juurdepääs andmekogudele ja infosüsteemidele;
- 5) keelduda täitmast politsei ebaseaduslikku korraldust;
- 6) keelduda täitmast politsei korraldust, milleks tal ei ole väljaõpet, teadmisi või oskusi;
- 7) osaleda rahvusvahelises politsei koostöös välislepingu või Euroopa Liidu õigusakti alusel.

(2) Kui abipolitseinik keeldub korralduse täitmisest käesoleva paragrahvi lõike 1 punktide 5–6 alusel, teavitab ta sellest korralduse andjat ja oma vahetut juhti.

(3) Abipolitseinikul on käesoleva seaduse § 4 lõigetes 1–3 sätestatud ülesannete täitmisel õigus töödelda:

- 1) asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teavet;
- 2) isikuandmeid, sealhulgas eriliiki isikuandmeid, ulatuses, mis on vajalik politsei antud ülesande täitmiseks;
- 3) üldsusele suunatud ja avalikest allikatest kättesaadavaid andmeid.

(4) Abipolitseinik ei või andmeid kasutada ega edasi töödelda väljaspool talle antud volitust ega viisil, mis ei ole otseselt seotud ülesande täitmisega.

§ 21. Abipolitseiniku kohustused

(1) Abipolitseinikul on kohustus:

- 1) järgida Politsei- ja Piirivalveameti põhiväärtusi, ametniku eetikakoodeksit ning Politsei- ja Piirivalveameti eetikakoodeksit ja töökorralduse reegleid;
- 2) käituda väärikalt nii politsei tegevuses osaledes kui ka sellest väljaspool, sealhulgas hoiduda tegevusest, mis kahjustab tema usaldusväarsust abipolitseinikuna või Politsei- ja Piirivalveameti mainet;
- 3) mitte kasutada oma staatust eesmärgiga tekitada kahju teise isiku õigustele või hüvele või avalikele huvidele, mis on seadusega kaitstud;
- 4) hoida seaduses sätestatud korras saladuses politsei tegevuses osalemise käigus talle teatavaks saanud isikuandmeid, sealhulgas eriliiki isikuandmeid, ning muud asutusesiseseks kasutamiseks ettenähtud teavet;
- 5) hoida ja kasutada talle väljastatud ning tema kasutuses olevaid vahendeid ja muud vara heaperemehelikult ja sihipäraselt ning kasutada neid ainult talle antud ülesande täitmiseks;
- 6) hoida korras talle väljastatud erivahendit ja relva ning tagada, et need ei satuks kõrvalise isiku kätte;
- 7) viivitamata teavitada Politsei- ja Piirivalveametit talle väljastatud relva, erivahendi või muu vara vargusest, kadumisest või kõrvalise isiku kätte sattumisest;
- 8) teavitada viivitamata Politsei- ja Piirivalveametit selle kehtestatud korras Politsei- ja Piirivalveameti väljastatud tulirelva või elektrišokirelva kasutamisest;
- 9) kanda abipolitseiniku vormiriietust, kui ta politsei tegevuses osaledes kannab elektrišoki- või tulirelva, kohaldab riikliku järelevalve erimeedet või muul põhjusel on vaja, et ta oleks vormiriietuse abil tuvastatav;
- 10) kanda tulirelva nähtaval kohal, kui ta kannab abipolitseiniku vormiriietust;
- 11) kui ta osaleb politsei tegevuses erariietes, kanda tulirelva üldjuhul varjatult, välja arvatud juhul, kui abipolitseinik on ülesande täitmisel selgelt tuvastatav;

- 12) mitte kanda abipolitseiniku vormiriietust, relva ega laskemoona korrakaitseaduse § 36 tähenduses joobeseisundis;
- 13) esitada isikule abipolitseiniku tunnistus või abipolitseiniku tunnistus koos ametimärgiga, kui ta osaleb politsei tegevuses abipolitseiniku vormiriietuses ja kui isik seda nõuab;
- 14) esitada isikule abipolitseiniku tunnistus või abipolitseiniku tunnistus koos ametimärgiga, kui ta osaleb politsei tegevuses abipolitseiniku vormiriietusega;
- 15) teavitada Politsei- ja Piirivalveametit esimesel võimalusel, kui ta ei vasta käesoleva seaduse § 5 lõike 1 punktides 1, 2, 8, 9, 10 ja 11 nimetatud nõuetele;
- 16) jälgida, et abipolitseinikuna tegutsemine ja põhitöö ei kahjustaks vastastikku teineteist ega tema töövõimet ega tervist.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 9 sätestatud abipolitseiniku vormiriietuse kandmise kohustusest võib ülesande täitmisel loobuda Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud isiku põhjendatud otsusel, kui see on politsei tegevuses vajalik ülesande eesmärgi saavutamiseks.

(3) Abipolitseinik võib käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 13 ja 14 nimetatud kohustuse täitmise edasi lükata, kui see on vältimatult vajalik vahetu ohu tõrjumiseks.

(4) Teise ja kolmanda astme abipolitseinik, kes politsei tegevuses osaledes teenindavad sündmuskohti või puutuvad kokku ekspertiisi- ja uuringuobjektidega, daktüloskopeeritakse ning nendelt võetakse DNA-proov vastavalt politsei- ja piirivalve seaduse §-le 45¹, et välistada ekspertiisi- ja uuringuobjektile abipolitseiniku jäetud jäljed.

4. peatükk

Abipolitseiniku rakendatavad meetmed, vahetu sund ning erivahendid ja relvad

1. jagu

Abipolitseiniku rakendatavad meetmed

§ 22. Süütegude ennetamise meetmed

Süütegude ennetamisel lähtub abipolitseinik korrakaitseaduse §-s 18 loetletud ennetusmeetmetest.

§ 23. Riikliku järelevalve meetmete kohaldamine

(1) Teise või kolmanda astme abipolitseinik võib politsei tegevuses osaledes kohaldada korrakaitseaduse §-s 28 sätestatud riikliku järelevalve üldmeedet ja §-des 30, § 32 lõigetes 1–5, 7 ja 8, §-des 37, 38 ja 42, § 44 lõike 1 punktides 1, 3 ja 5, § 45 lõigetes 1, 3 ja 4, § 46 lõike 1 punktides 1 ja 2, § 47 lõike 1 punktides 1 ja 4–6, §-s 48, § 49 lõike 1 punktides 2–4 ning lõigetes 2–6 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid käesolevas paragrahvis sätestatud erisustega.

(2) Teise või kolmanda astme abipolitseinik võib politsei tegevuses osaledes ainult politseiametniku korraldusel kohaldada korrakaitseaduse § 31 lõigetes 1–3, § 32 lõigetes 6 ja 9, §-des 34, 39, 41 ja 43, § 44 lõike 1 punktides 2, 4 ja 6, § 45 lõikes 5, § 46 lõike 1 punktides 3–6 ja 8, § 47 lõike 1 punktides 2 ja 3, § 48 lõikes 3, § 49 lõike 1 punktides 1 ja 5–7 ning §-des 50–52 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid käesolevas paragrahvis sätestatud erisustega.

(3) Teise ja kolmanda astme abipolitseinikul on politsei tegevuses osaledes keelatud:

- 1) korra- ja kaitseaduse § 45 lõikes 5 sätestatud riikliku järelevalve erimeetme kohaldamisel kasutada sundpeatamise vahendina tulirelva;
- 2) korra- ja kaitseaduse §-s 48 sätestatud riikliku järelevalve erimeetme kohaldamisel vaadata läbi isiku kehaõõnsusi.

(4) Kolmanda astme abipolitseinikul on iseseisvalt politsei tegevuses osaledes keelatud:

- 1) korra- ja kaitseaduse § 50 lõike 1 punkti 3 alusel valdusesse siseneda;
- 2) korra- ja kaitseaduse § 51 alusel valdust läbi vaadata.

§ 24. Kinnipeetud isiku saatmine

Teise või kolmanda astme abipolitseinikul on õigus saata kinnipeetud isikut politsei ja piirivalve seaduse §-s 7⁴¹ sätestatud alusel ning korras.

2. jagu Vahetu sund

§ 25. Vahetu sunni kohaldamine

(1) Teise või kolmanda astme abipolitseinik võib politsei tegevuses osaledes käesoleva seaduse § 23 lõigetes 1 ja 2 nimetatud riikliku järelevalve üld- ja erimeetmete kohaldamisel kasutada vahetut sundi korra- ja kaitseaduses sätestatud alusel ning korras, arvestades käesoleva seaduse erisusi.

(2) Teise või kolmanda astme abipolitseinikul on õigus politsei ülesandel kohaldada vahetut sundi politseiametniku korraldusel, kui see on vältimatult vajalik politseiametniku poolt riikliku järelevalve üld- ja erimeetme kohaldamise eesmärgi saavutamiseks.

(3) Kolmanda astme abipolitseinikul on iseseisvalt politsei tegevuses osaledes keelatud kohaldada vahetut sundi korra- ja kaitseaduse § 41 lõikes 10 sätestatud riikliku järelevalve erimeetme kohaldamisel.

§ 26. Erivahendid ja relvad

(1) Politsei- ja Piirivalveamet võib väljastada teise või kolmanda astme abipolitseinikule järgmised erivahendid:

- 1) käeraud;
- 2) sidumisvahend;
- 3) tehniline tõke;
- 4) sõiduki sundpeatamise vahend;
- 5) eriotstarbeline valgus- ja heliseadeldis;
- 6) eriotstarbeline värvimis- ja märgistusvahend.

(2) Politsei- ja Piirivalveamet võib teise või kolmanda astme abipolitseinikule väljastada järgmised relvad:

- 1) tulirelv;
- 2) elektrišokirelv;
- 3) pneumorelv;
- 4) harjutusrelv;
- 5) kummi- või teleskoopnui;
- 6) gaasipihusti.

§ 27. Käeraudade ja sidumisvahendi kasutamine

(1) Teise või kolmanda astme abipolitseinik võib isiku suhtes kasutada käeraudu korrakaitseaduse § 79 lõikes 1 sätestatud alustel.

(2) Kui käeraudade kasutamine ei ole võimalik, võib teise või kolmanda astme abipolitseinik kasutada sidumisvahendit, kui see ei sea ohtu isiku elu, ei tekita talle kehavigastust ega põhjusta kestva füüsilist valu. Sidumisvahendi kasutamine ei tohi kesta üle ühe tunni järjest.

§ 28. Elektrišokirelva kasutamine

Teise või kolmanda astme abipolitseinik, kes osaleb politsei tegevuses, võib kasutada elektrišokirelva korrakaitseaduse §-s 80 sätestatud alusel ja korras.

§ 29. Tulirelva kasutamine

Teise või kolmanda astme abipolitseinik, kes osaleb politsei tegevuses, võib kasutada tulirelva korrakaitseaduse §-s 81 sätestatud alusel ja korras.

3. jagu **Relva kandmise õigus**

§ 30. Elektrišoki- ja tulirelva kandmise õigus

Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud isik võib haldusaktiga anda elektrišoki- või tulirelva kandmise õiguse (edaspidi *relvakandmise õigus*) teise või kolmanda astme abipolitseinikule:

- 1) kelle tervises seisund ei välista relva kandmise õigust;
- 2) kes on läbinud vastavat liiki relva kohta ettenähtud erialaõppe ja sooritanud edukalt tulirelva lasketesti või elektrišokirelva arvestuse.

§ 31. Relva ja laskemoona väljastamine

(1) Politsei- ja Piirivalveamet võib väljastada elektrišoki- ja tulirelva ning laskemoona teise või kolmanda astme abipolitseinikule, kellel on kehtiv relvakandmise õigus.

(2) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor kehtestab abipolitseinikule relva ja laskemoona väljastamise ja nende arvestuse pidamise korra.

§ 32. Relva kandmine

(1) Teise või kolmanda astme abipolitseinik võib kanda relva ja laskemoona:

- 1) politsei tegevuses ja õppes osaledes;
- 2) kui ta vahetult läheb politsei tegevuses või õppes osalema või tuleb sealt.

(2) Relva kandmine käesoleva seaduse tähenduses on relva ja laskemoona kaasas kandmine väljaspool relvahoidlat.

(3) Välisriiki lähetatud teise või kolmanda astme abipolitseinikul võib Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud isiku haldusaktiga lubada kanda talle väljastatud relva, kui see on vajalik ülesande täitmiseks.

4. jagu

Relva hoidmine ja edasitoimetamine

§ 33. Abipolitseinikule väljastatud relva ja laskemoona hoidmine

(1) Teise ja kolmanda astme abipolitseinikule väljastatud tulirelva ja laskemoona hoitakse Politsei- ja Piirivalveameti määratud relvahoidlas tühjaks laetuna.

(2) Teise ja kolmanda astme abipolitseinik võivad hoida relva ja laskemoona oma elu- või asukohas Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud isiku haldusakti alusel.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud haldusakti alusel relva hoidev abipolitseinik tagab relva ja laskemoona säilimise ning välistab neile kõrvalise isiku juurdepääsu.

(4) Teise ja kolmanda astme abipolitseinik on kohustatud kümne tööpäeva jooksul teavitama Politsei- ja Piirivalveameti oma elu- või asukoha aadressi muutumisest, kui neile on antud luba hoida relva ja laskemoona elu- või asukohas.

(5) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor võib kehtestada relva hoidmisele lisanõuded.

§ 34. Relva ja laskemoona edasitoimetamine

(1) Relva ja laskemoona edasitoimetamise käigus peab olema tagatud nende säilimine ning välistatud kõrvalise isiku juurdepääs neile.

(2) Relva ja laskemoona edasitoimetamine on teise või kolmanda astme abipolitseiniku poolt politsei ülesandel relva ja laskemoona toimetamine Eesti piires ühest kohast teise ilma eesmärgita relva vahepeal kasutada.

(3) Edasitoimetatav tulirelv peab olema tühjaks laetud ning pakitud viisil, mis välistab tulirelva kohese kasutuselevõtu.

(4) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor võib kehtestada lisanõudeid abipolitseiniku poolt relva ja laskemoona edasitoimetamisele.

§ 35. Elektrišoki- ja tulirelva kandmise õiguse peatamine, peatumine ning kehtetuks tunnistamine

(1) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud isik peatab relvakandmise õiguse, kui:

- 1) abipolitseiniku tervises seisund võib takistada tal elektrišoki- või tulirelva kandmist või kujutab ohtu talle endale või teistele isikutele;
- 2) abipolitseiniku elektrišoki- või tulirelva käsitlemine on ohustanud teda ennast või teisi isikuid.

(2) Tulirelva kandmise õigus peatub, kui teise või kolmanda astme abipolitseinik ei soorita käesoleva seaduse § 14 lõikes 5 nimetatud lasketesti ühe kalendriaasta jooksul.

(3) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud isik tunnistab relvakandmise õiguse kehtetuks, kui:

- 1) abipolitseinikul on püsiv tervises seisund, mis välistab elektrišoki- ja tulirelva kandmise;
- 2) abipolitseiniku aste langetatakse esimeseks astmeks.

(4) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor kehtestab elektrišoki- ja tulirelva kandmise õiguse peatamise, peatumise ning kehtetuks tunnistamise täpsema korra.

§ 36. Elektrišoki- ja tulirelva kandmise õiguse taastamine ja taastumine

(1) Abipolitseinik, kelle elektrišokirelva kandmise õigus on peatatud käesoleva seaduse § 35 lõike 1 punkti 2 alusel, peab enne relva kandmise õiguse taastamist uuesti läbima käesoleva seaduse § 14 lõikes 4 nimetatud erialaõppe ning sooritama arvestuse.

(2) Abipolitseinik, kelle tulirelva kandmise õigus on peatatud käesoleva seaduse § 35 lõike 1 punkti 2 alusel, peab enne relva kandmise õiguse taastamist uuesti läbima käesoleva seaduse § 14 lõikes 3 nimetatud erialaõppe ning sooritama edukalt lasketesti.

(3) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud isik taastab relvakandmise õiguse käesoleva seaduse § 35 lõike 1 punktis 1 nimetatud asjaolu äralangemisel.

(4) Kui tulirelva kandmise õigus on peatunud käesoleva seaduse § 35 lõike 2 alusel, taastub see pärast käesoleva seaduse § 14 lõikes 5 nimetatud lasketesti edukat sooritamist.

(5) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor kehtestab relvakandmise õiguse taastamise ja taastumise täpsema korra.

§ 37. Relva tagastamine

(1) Abipolitseinik tagastab Politsei- ja Piirivalveametile elektrišoki- või tulirelva, kui tema relvakandmise õigus:

- 1) on peatatud käesoleva seaduse § 35 lõike 1 alusel;
- 2) peatub käesoleva seaduse § 35 lõike 2 alusel;
- 3) on tunnistatud kehtetuks käesoleva seaduse § 35 lõike 3 alusel.

(2) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor kehtestab abipolitseiniku relva tagastamise täpsema korra.

5. peatükk

Kriisirolliga abipolitseinik

§ 38. Abipolitseinikule kriisirolli määramine

(1) Politsei- ja Piirivalveamet võib määrata kriisirolli abipolitseinikule (edaspidi *kriisirolliga abipolitseinik*), kes on andnud kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis nõusoleku toetada politseid kriisiolukorra või massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorra lahendamisel (edaspidi *kriisi lahendamine*).

(2) Kriisirolliga abipolitseinik on abipolitseinik, kelle ülesanne on toetada politseid kriisi lahendamisel käesoleva seaduse § 4 lõigete 1–3 kohaselt.

(3) Politsei- ja Piirivalveametil on õigus enne abipolitseinikule kriisirolli määramist saada töötamise registrist teavet isiku töötamise kohta kriisiülesandega ameti- või töökohal ning kaitseväekohustuslaste registrist teavet isiku kuuluvuse kohta Kaitseväe sõjaaja üksuse koosseisu.

(4) Kriisirolli ei saa määrata abipolitseinikule, kes on kriisiülesandega ameti- või töökohal või kes on arvatud Kaitseväe sõjaaja üksuse koosseisu, välja arvatud juhul, kui abipolitseinik vastavalt ameti- või töökohalt vabastatakse või ta arvatakse välja Kaitseväe sõjaaja üksuse koosseisust.

§ 39. Kriisirolliga abipolitseiniku staatuse ja töö- või teenistussuhte erisus

(1) Kriisirolliga abipolitseinikku ei arvata Kaitseväe sõjaaja üksuse koosseisu, välja arvatud juhul, kui see on vältimatult vajalik riigi julgeoleku tagamiseks.

(2) Kriisirolliga abipolitseinikul on õigus keelduda töö tegemisest selle tööandja heaks, kellega tal on sõlmitud tööleping, kui ta kaasatakse kriisi lahendamisse.

(3) Avaliku teenistuse ametikohale nimetatud kriisirolliga abipolitseiniku avaliku võimu teostamise õigus peatub ja ta on ajutiselt vabastatud tööülesannete täitmisest, kui ta kaasatakse kriisi lahendamisse.

(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 2 ja 3 nimetatud juhtudel esitab töötaja tööandjale avalduse tööst keeldumise kohta ning ametnik esitab avalduse avaliku võimu teostamise õiguse peatamiseks.

(5) Kriisirolliga abipolitseinikule, kes osaleb kriisi lahendamises, võib maksta hüvitist. Hüvitise arvutamise aluseks võetakse enne hüvitise maksmist Statistikaameti avaldatud viimane keskmine brutokuupalk. Hüvitist ei maksta, kui tööandja säilitab kriisi lahendamises osalevale abipolitseinikule tema senise töötasu või palga.

(6) Kriisirolliga abipolitseiniku hüvitise suuruse ning hüvitise taotlemise ja väljamaksmise korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

(7) Kui tööandjale tekib käesoleva paragrahvi lõike 2 rakendamise tõttu otsene varaline kahju, võib ta nõuda riigilt kahju hüvitamist. Hüvitise ülempiir on enne kahju tekkimist Statistikaameti avaldatud viimase keskmise brutokuupalga kuuekordne suurus.

§ 40. Kriisirolliga abipolitseiniku kaasamine politsei tegevusse

(1) Vabariigi Valitsus otsustab valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul korraldusega kriisirolliga abipolitseiniku kaasamise kriisi lahendamisse kuni 30 kalendripäevaks.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tähtaja lõppemisel vaatab Vabariigi Valitsus otsuse üle. Kui kriisirolliga abipolitseiniku kaasamine kriisi lahendamisse on endiselt vajalik, vaatab Vabariigi Valitsus otsuse üle iga 30 kalendripäeva tagant ja vajaduse korral pikendab iga kord kriisirolliga abipolitseiniku kaasamist kuni 30 kalendripäeva võrra.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel antud korralduses märgitakse:

- 1) ülesanne, mille täitmise kriisirolliga abipolitseinikud kaasatakse;
- 2) ülesande täitmises osalevate isikute arv või arvu ülempiir;
- 3) kaasamise tähtaeg;
- 4) territoorium, kus ülesannet täidetakse;
- 5) vajaduse korral muud andmed.

§ 41. Abipolitseiniku vabastamine kriisirollist

(1) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud isiku haldusaktiga vabastatakse abipolitseinik kriisirollist, kui ta:

- 1) on selleks esitanud kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis taotluse;
- 2) jätab mõjuva põhjusega osalemata politsei tegevuses käesoleva seaduse § 40 lõikes 1 nimetatud kaasamise korral;
- 3) arvatakse Kaitseväe sõjaaja üksuse koosseisu või kriisiülesandega ameti- või töökohale või kui tema olemasolevale ameti- või töökohale määratakse kriisiülesande täitmiseks vajalik töökohustus.

(2) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud isiku haldusaktiga võib abipolitseiniku vabastada kriisirollist, kui ta ei täida käesoleva seaduse § 14 lõikes 7 sätestatud täiendusõppe kohustust.

(3) Politsei- ja Piirivalveametil on õigus enne abipolitseiniku vabastamist kriisirollist käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 3 alusel saada töötamise registrist teavet isiku töötamise kohta kriisiülesandega ameti- või töökohal ning kaitseväekohustuslaste registrist teavet isiku kuuluvuse kohta Kaitseväe sõjaaja üksuse koosseisu.

(4) Kriisirollist vabastatud abipolitseinik tagastab esimesel võimalusel Politsei- ja Piirivalveametile talle kriisi lahendamiseks väljastatud vara, relvad ning erivahendid.

6. peatükk

Abipolitseiniku hüved ja tagatised

§ 42. Abipolitseiniku ergutamine

Silmapaistvate teenete eest võib abipolitseinikku ergutada politsei ja piirivalve seaduse 5. peatüki 8. jaos sätestatud korras.

§ 43. Kulude hüvitamine

(1) Politsei- ja Piirivalveamet hüvitab abipolitseinikule abipolitseiniku tegevusega seotud vajalikud kulud seoses:

- 1) osalemisega politsei tegevuses;
- 2) tervisekontrolliga;
- 3) transpordiga;
- 4) välislähetusega.

(2) Politsei- ja Piirivalveamet võib abipolitseinikule hüvitada muud põhjendatud ja asjakohased kulud.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud kulude liigid, hüvitamise piirmäärad ning maksmise korra kehtestab Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor.

(4) Kokkuleppel Politsei- ja Piirivalveametiga võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kulud hüvitada kohaliku omavalitsuse üksus.

§ 44. Tasustamata lisapuhkuse hüvitamine

(1) Abipolitseinikul on õigus saada tööandjalt tasustamata lisapuhkust kalendriaastas:

- 1) õppes osalemise ajaks kuni 15 kalendripäeva;
- 2) politsei ja piirivalve seaduse § 77 lõikes 1 nimetatud juhtudel abipolitseiniku ülesannete täitmiseks kuni 30 kalendripäeva.

(2) Abipolitseinik esitab tööandjale Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud isiku taotluse vähemalt kümme kalendripäeva enne abipolitseiniku õppe või ülesande täitmise alustamist, välja arvatud juhul, kui etteteatamine ei ole asjaolusid arvestades mõistlikult võimalik.

(3) Politsei- ja Piirivalveamet võib maksta abipolitseinikule tema kirjalikul taotlusel käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel antud lisapuhkuse eest hüvitist. Hüvitise arvutamise aluseks võetakse abipolitseiniku lisapuhkusele eelnenud kuue kalendrikuu keskmine palk või töötasu, mille tööandja arvutab töölepingu seaduse § 29 lõike 8 alusel kehtestatud korras. Hüvitise ülempiir on puhkuse alguse kuule eelnenud kalendrikuu Statistikaameti avaldatud keskmine brutokuupalk.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud hüvitist ei maksta, kui tööandja säilitab töötajale või ametnikule tema senise töötasu või palga.

(5) Abipolitseiniku lisapuhkuse ning selle eest makstava hüvitise taotlemise ja väljamaksmise täpsema korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 45. Varalise kahju hüvitamine

(1) Politsei tegevuses osalemise tõttu abipolitseinikule või käesoleva seaduse § 46 lõikes 1 nimetatud isikutele tekkinud otsese varalise kahju hüvitab riik. Kahjust arvatakse maha hüvitis, mida sama kahju eest on maksnud kindlustusandjad, ja toetus või hüvitis, mida abipolitseinikule või tema perekonnaliikmele on maksnud riik või kohaliku omavalitsuse üksus.

(2) Politsei- ja Piirivalveametil on tagasinõudeõigus süüdi oleva isiku suhtes, kes vastutab eelnimetatud otsese varalise kahju põhjustamise eest.

(3) Käesolevas paragrahvis sätestatud ei kohaldata, kui abipolitseinik on politsei tegevuses osaledes käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud otsese varalise kahju saamisel:

- 1) pannud toime süüteo, mis on põhjuslikus seoses otsese varalise kahjuga;
- 2) pannud toime enesetapu või enesetapukatse;
- 3) pannud toime enesevigastuse, mis ei ole põhjuslikus seoses haigusseisundiga ega tulenenud teiste isikute õigusvastasest käitumisest;
- 4) korrakaitse seaduse § 36 tähenduses joobeseisundis.

(4) Varalise kahju hüvitamise tingimused ja korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 46. Hüvitis abipolitseiniku hukkamise, surma ja töövõime vähenemise korral

(1) Kui abipolitseinik hukkab või sureb politsei tegevuses osalemisega seotud õnnetusjuhtumi või tema vastu toimepandud ründe või tema poolt süüteo tõkestamise või ohu tõrjumise tagajärjel, makstakse tema lapsele, vanemale, lesele, registreeritud elukaaslasele, kellega sõlmitud kooseluleping on lõppenud surma tõttu, või abieluga sarnanevas suhtes olevale elukaaslasele ning perekonnaseaduse tähenduses tema ülalpidamisel olnud teisele isikule ühekordset hüvitist.

(2) Kui abipolitseinikul tuvastatakse politsei tegevuses osalemisega seotud õnnetusjuhtumi või tema vastu toimepandud ründe või tema poolt süüteo tõkestamise või ohu tõrjumise tagajärjel saadud vigastuse või tekkinud haiguse tõttu osaline või puuduv töövõime või ajutine töövõime kaotus, millega ei kaasnenud osalist või puuduvat töövõimet, makstakse talle hüvitist.

(3) Kui abipolitseinik on saanud viga või haigestunud seoses politsei tegevuses osalemisega tema vastu toimepandud ründe, tema poolt süüteo tõkestamise või ohu tõrjumise tagajärjel, hüvitatakse talle ravi- ja ravimikulud.

(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1–3 nimetatud juhtudel makstakse hüvitist samadel alustel ja korras, mis on ette nähtud avaliku teenistuse seaduse §-des 49 ja 49¹ sätestatud juhtudel hüvitise maksmisel, arvestades käesolevas paragrahvis sätestatud erisusi.

(5) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud hüvitise arvutamise aluseks võetakse abipolitseiniku hüvitise maksmisele eelnenud ühe kalendrikuu keskmine tulu, mis arvutatakse kuue kalendrikuu sotsiaalmaksuga maksustatava tulu alusel. Hüvitise arvutamise aluseks võetava ühe kalendrikuu tulu ülempiir on enne hüvitise maksmist Statistikaameti avaldatud viimase keskmise brutokuupalga kolmekordne suurus.

(6) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud abipolitseiniku tulu on väiksem kui politseiametniku madalaima põhipalgavahemiku madalaim määr, võetakse lõigetes 1 ja 2 nimetatud hüvitiste maksmisel aluseks politseiametniku madalaima põhipalgavahemiku madalaim määr.

(7) Kui politsei tegevuses osalev abipolitseinik hukkamisele või vigastada saamisele eelnenud ajal ei töötanud, võetakse käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud hüvitise arvutamise aluseks hukkamise või vigastada saamise ajal kehtinud töötasu alammäär.

(8) Käesolevas paragrahvis sätestatud hüvitised ja kulud kaetakse riigieelarvest Siseministeeriumi eelarve kaudu.

7. peatükk

Abipolitseiniku distsiplinaar- ja varaline vastutus

§ 47. Distsiplinaarvastutus

(1) Käesolevas seaduses ettenähtud distsiplinaarmenetlusele kohaldatakse avaliku teenistuse seaduse sätteid, arvestades käesoleva seaduse erisusi.

(2) Distsiplinaarsüütegu käesoleva seaduse tähenduses on abipolitseiniku kohustuste süüline rikkumine.

(3) Distsiplinaarkaristused on:

- 1) kirjalik noomitus;
- 2) abipolitseiniku staatusest vabastamine.

(4) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor kehtestab abipolitseiniku distsiplinaarmenetluse läbiviimise täpsema korra.

§ 48. Varaline vastutus

(1) Kui abipolitseinik on abipolitseiniku kohustuse süülise rikkumisega tekitanud Politsei- ja Piirivalveametile varalist kahju, on ta kohustatud selle kahju hüvitama käesoleva paragrahvi lõigetes 3–5 nimetatud ulatuses.

(2) Kui kahju on tekitanud mitu isikut ühise tegevuse või tegevusetuse käigus, vastutab iga isik oma süüle vastavas ulatuses.

(3) Kui abipolitseinik on abipolitseiniku kohustust rikkunud tahtlikult, vastutab ta tekkinud kahju eest täies ulatuses.

(4) Kui abipolitseinik on kohustust rikkunud hooletuse või raske hooletuse tõttu, vastutab ta tekkinud kahju eest ulatuses, mille määramisel arvestatakse:

- 1) süü vormi;
- 2) talle antud juhiseid;
- 3) tema teadmisi ja oskusi;
- 4) abipolitseinikuks oleku aega;
- 5) tema varasemat abipolitseinikuna käitumist politsei tegevuses;
- 6) Politsei- ja Piirivalveameti võimalusi kahju vältida.

(5) Kui kahju ei ole tekitatud tahtlikult, ei tohi nõutav hüvitis ületada enne kahju tekitamist Statistikaameti avaldatud viimase keskmise brutokuupalga kuuekordset suurust.

(6) Käesolevas paragrahvis sätestatud kahju hüvitamise korrale kohaldatakse avaliku teenistuse seaduse § 81.

8. peatükk

Abipolitseiniku astme tõstmine ja langetamine, abipolitseiniku staatuse peatamine ja taastamine ning staatusest vabastamine

§ 49. Astme tõstmine

(1) Abipolitseiniku astme tõstmine on abipolitseiniku soovil Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud isiku haldusaktiga abipolitseinikule senisest kõrgema astme andmine.

(2) Abipolitseiniku esimene aste tõstetakse teiseks astmeks, kui ta vastab käesoleva seaduse § 5 lõike 2 nõuetele ja on läbinud käesoleva seaduse § 13 lõike 3 punktis 2 nimetatud väljaõppe.

(3) Abipolitseiniku teine aste tõstetakse kolmandaks astmeks, kui ta vastab käesoleva seaduse § 5 lõike 3 nõuetele ja on läbinud käesoleva seaduse § 13 lõike 3 punktis 3 nimetatud väljaõppe.

(4) Kriisiolukorra ajal võib kuni kriisiolukorra lõppemiseni abipolitseiniku teist astet tõsta kolmandaks astmeks, kui ta vastab käesoleva seaduse § 5 lõigetes 1 ja 2 ning lõike 3 punktides 1, 2 ja 4 sätestatud nõuetele ning on läbinud käesoleva seaduse § 13 lõike 3 punktis 3 nimetatud väljaõppe.

(5) Abipolitseiniku astet ei tõsteta, kui tal on kehtiv distsiplinaarkaristus.

§ 50. Astme langetamine

(1) Abipolitseiniku astme langetamine on Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud isiku haldusaktiga abipolitseinikule senisest madalama astme andmine.

(2) Abipolitseiniku teine või kolmas aste langetatakse esimeseks astmeks, kui ta:

- 1) on selleks esitanud kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis taotluse;
- 2) ei täida käesoleva seaduse § 56 lõigetes 3–6 nimetatud nõudeid tähtaegselt.

(3) Abipolitseiniku teise või kolmanda astme võib langetada esimeseks astmeks, kui ta:

- 1) ei ole läbinud käesoleva seaduse § 14 lõikes 5 nimetatud iga-aastast turvataktika ja vahetu sunni täiendusõpet;
- 2) ei vasta käesoleva seaduse § 5 lõike 2 punktides 2 ja 3 sätestatud nõuetele.

(4) Abipolitseiniku kolmas aste langetatakse teiseks astmeks, kui ta:

- 1) on selleks esitanud kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis taotluse;
- 2) ei ole täitnud käesoleva seaduse § 14 lõikes 6 nimetatud kohustust.

§ 51. Abipolitseiniku staatuse peatamine ja taastamine

(1) Abipolitseiniku staatus peatatakse Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud isiku haldusaktiga, kui abipolitseinik:

- 1) on kriminaalasjas kahtlustatav või süüdistatav, süüteo menetluse ajaks;
- 2) on selleks esitanud kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis taotluse abipolitseiniku staatuse peatamiseks, kusjuures peatamise tähtaeg ei või olla lühem kui üks aasta ega pikem kui kolm aastat.

(2) Abipolitseiniku taotlusel staatuse peatamise tähtaeg ei või olla järjestikku pikem kui kolm aastat.

(3) Abipolitseiniku staatuse võib peatada Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud isiku haldusaktiga:

1) kui abipolitseinik suunatakse käesoleva seaduse § 12 lõikes 2 sätestatud alusel tervisekontrolli, kuni kehtiva tervisetõendi väljastamiseni või kuni üheks aastaks;

2) käesoleva seaduse § 47 lõikes 2 nimetatud distsiplinaarmenetluse ajaks.

(4) Abipolitseiniku staatusega sisekaitselise rakenduskõrgkooli kadeti abipolitseiniku staatus peatatakse tema nimetamisel Politsei- ja Piirivalveameti koosseisuvälise politseiametniku ametikohale õppepraktika ajaks.

(5) Staatuse peatamise ajal kehtib abipolitseiniku kohta järgmine:

1) tal on keelatud osaleda politsei tegevuses või tegutseda muul viisil Politsei- ja Piirivalveameti nimel;

2) tal on keelatud kasutada abipolitseiniku tunnistust, ametimärki ja vormiriietust;

3) tal ei ole kohustust läbida talle ettenähtud õpet ega sooritada arvestusi;

4) tal ei ole kohustust läbida perioodilist tervisekontrolli, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 1 nimetatud juhul;

5) tal ei ole kohustust täita kehalise ettevalmistuse nõudeid.

(6) Kui abipolitseiniku staatus on peatatud, on Politsei- ja Piirivalveameti peadirektoril või tema volitatud isikul õigus kohustada abipolitseinikku tagastama talle väljastatud vara, sealhulgas tunnistus, ametimärk ja vormiriietus, relvad ja erivahendid.

(7) Abipolitseiniku staatuse peatamise tähtaja lõppemisel Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud isik:

1) taastab abipolitseiniku staatuse;

2) pikendab abipolitseiniku staatuse peatamist;

3) langetab abipolitseiniku astet;

4) vabastab abipolitseiniku staatusest.

(8) Abipolitseiniku staatuse peatamise ja taastamise täpsema korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 52. Abipolitseiniku staatusest vabastamine ja staatuse lõppemine

(1) Abipolitseinik vabastatakse abipolitseiniku staatusest Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud isiku haldusaktiga:

1) kui abipolitseinik on selleks esitanud kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis taotluse;

2) kui abipolitseiniku suhtes on jõustunud süüdimõistev kohtuotsus tahtlikult toime pandud kuriteo eest;

3) kui abipolitseinikule on määratud käesoleva seaduse § 47 lõike 3 punktis 2 nimetatud distsiplinaarkaristus.

(2) Abipolitseiniku võib vabastada abipolitseiniku staatusest Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud isiku haldusaktiga, kui abipolitseinik ei vasta käesoleva seaduse §-s 5 nimetatud nõuetele.

(3) Abipolitseiniku staatus lõppeb tema surma päeval.

(4) Abipolitseiniku staatusest vabastamise või staatuse lõppemise korral tagastatakse Politsei- ja Piirivalveametile tema väljastatud vara.

9. peatükk

Vastutus

§ 53. Abipolitseiniku vormiriietuse, tunnistuse ja ametimärgi ebaseaduslik kasutamine

(1) Abipolitseiniku vormiriietuse, tunnistuse või ametimärgi ebaseadusliku kasutamise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut või arestiga.

(2) Kohus või kohtuväline menetleja võib kohaldada käesolevas paragrahvis sätestatud süüteo toimepanemise vahetuks objektiks olnud eseme konfiskeerimist vastavalt karistusseadustiku §-s 83 sätestatule.

§ 54. Menetlus

Käesoleva seaduse §-s 53 sätestatud väärteo kohtuväline menetleja on Politsei- ja Piirivalveamet.

10. peatükk

Rakendussätted

1. jagu

Üleminekusätted ja järeelhindamine

§ 55. Abipolitseiniku osalemine politsei tegevuses seaduse jõustumise järel

Enne käesoleva seaduse jõustumist abipolitseinikuks arvatud isik võib osaleda politsei tegevuses abipolitseiniku seaduse alusel tingimustel ja korras, mis kehtis kuni 2027. aasta 31. jaanuarini, kuni Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud isik annab talle abipolitseiniku staatuse käesoleva seaduse § 6 lõike 1 alusel. Abipolitseinik võib osaleda politsei tegevuses käesoleva seaduse alusel, kui ta on täitnud käesolevas peatükis sätestatud nõuded ja talle on antud vastava astme abipolitseiniku staatus.

§ 56. Abipolitseiniku nõuetele vastavuse kontrollimine

(1) Politsei- ja Piirivalveamet kontrollib 2027. aasta 1. septembriks käesoleva seaduse §-s 55 nimetatud abipolitseiniku vastavust käesoleva seaduse § 5 lõike 1 punktides 7, 8, 10 ja 11 sätestatud nõuetele. Nõuetele mittevastav isik vabastatakse abipolitseiniku staatusest.

(2) Käesoleva seaduse §-s 55 nimetatud abipolitseinik, kes vastab käesoleva seaduse § 5 lõikes 1 sätestatud nõuetele, viiakse üle esimese astme abipolitseinikuks, kui:

1) tema pädevus piirdus politsei abistamisega süüteoennetuses korrakaitse seaduse §-s 18 sätestatud alustel või

2) abipolitseinik on selleks esitanud kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis taotluse.

(3) Käesoleva seaduse §-s 55 nimetatud abipolitseinik viiakse üle teise astme abipolitseinikuks, kui ta vastab käesoleva seaduse § 5 lõigetes 1 ja 2 sätestatud nõuetele ning läbib hiljemalt 2027. aasta 1. septembriks Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori kehtestatud mahus õppe, mis tagab tema vastavuse teise astme abipolitseiniku väljaõppe nõuetele. Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud isik võib põhjendatud juhul pikendada abipolitseiniku õppe läbimise tähtaega kuni 2027. aasta 31. detsembrini.

(4) Käesoleva seaduse §-s 55 nimetatud abipolitseinik, kelle suhtes kohaldatakse käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud ja kes ei vasta käesoleva seaduse § 5 lõike 2 punktis 1 või 2 sätestatud nõuetele, viiakse üle teise astme abipolitseinikuks, tingimusel et abipolitseinik viib oma:

- 1) haridustaseme vastavusse käesoleva seaduse nõuetega hiljemalt 2031. aasta 1. augustiks;
- 2) kehalise ettevalmistuse nõuded vastavusse hiljemalt 2029. aasta 1. veebruariks.

(5) Käesoleva seaduse §-s 55 nimetatud abipolitseinik, kellele on antud ülesande iseseisvalt täitmise pädevus, viiakse üle kolmanda astme abipolitseinikuks, kui ta vastab käesoleva seaduse § 5 lõigetes 1–3 sätestatud nõuetele ning läbib hiljemalt 2027. aasta 1. septembriks Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori kehtestatud mahus õppe, mis tagab tema vastavuse teise ja kolmanda astme abipolitseiniku väljaõppe nõuetele.

(6) Käesoleva seaduse §-s 55 nimetatud isik, kelle suhtes kohaldatakse käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud ja kes ei vasta käesoleva seaduse § 5 lõike 2 punktis 2 sätestatud nõudele, viiakse üle kolmanda astme abipolitseinikuks, tingimusel et abipolitseinik viib oma kehalise ettevalmistuse nõuded vastavusse hiljemalt 2029. aasta 1. veebruariks.

(7) Käesoleva seaduse §-s 55 nimetatud isik, kes ei läbi käesoleva paragrahvi lõikes 3 või 5 nimetatud õpet, viiakse üle esimese astme abipolitseinikuks.

(8) Kui käesoleva seaduse §-s 55 nimetatud isik, kes on üle viidud käesoleva paragrahvi lõike 3 alusel teise astme abipolitseinikuks või lõike 5 alusel kolmanda astme abipolitseinikuks, ei täida käesoleva paragrahvi lõikes 4 või 6 sätestatud nõudeid tähtaegselt, langetatakse tema aste esimeseks astmeks.

§ 57. Abipolitseiniku tervisetõendi kehtivus

Enne käesoleva seaduse jõustumist abipolitseinikule väljastatud tervisetõend kehtib selle kehtivusaja lõpuni.

§ 58. Seaduse järelhindamine

Siseministerium analüüsib hiljemalt 2032. aasta 31. detsembriks käesoleva seaduse eesmärgi saavutamist ja rakendamisega kaasnenud mõju.

2. jagu

Teiste seaduste muutmine ja kehtetuks tunnistamine

§ 59. Abipolitseiniku seaduse kehtetuks tunnistamine

Abipolitseiniku seadus (RT I, 20.12.2010, 1) tunnistatakse kehtetuks.

§ 60. Alkoholiseaduse muutmine

Alkoholiseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 49 lõikes 5 asendatakse sõnad „teostab politseiametnik“ sõnadega „teostavad politseiametnik ja abipolitseinik“;

2) paragrahvi 49¹ lõikes 3 asendatakse sõnad „Politseiametnik võib“ sõnadega „Politseiametnik ja abipolitseinik võivad“;

3) paragrahvi 52 lõiget 5 täiendatakse pärast sõna „Politseiametnikul“ sõnadega „ja abipolitseinikul“;

4) paragrahvi 52¹ täiendatakse lõikega 8¹ järgmises sõnastuses:

„(8¹) Käesoleva paragrahvi lõigetes 5–8 sätestatud õigusi ja kohustusi kohaldatakse ka abipolitseinikule.“.

§ 61. Avaliku teenistuse seaduse muutmine

Avaliku teenistuse seaduse § 83 täiendatakse punktiga 5¹ järgmises sõnastuses:

„5¹) ajaks, kui ametnik kaasatakse kriisirolliga abipolitseinikuna abipolitseiniku seaduse alusel kriisi lahendamisse;“

§ 62. Karistusregistri seaduse muutmine

Karistusregistri seaduse § 20 lõike 1 punkti 17 täiendatakse pärast tekstiosa „Politsei- ja Piirivalveametil“ tekstiosaga „abipolitseiniku seaduse §-s 9,“.

§ 63. Kohtute seaduse muutmine

Kohtute seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 126 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kohtukordnik on kohtuametnik, kelle ülesanne on hoida kohtus korda, toimetada isikutele kätte teateid ja kohtukutseid ning täita teisi kohtu kodukorras ja ametijuhendis määratud ülesandeid, mis kuuluvad kordnikukohustuste hulka.“

(2) Kohtukordnikuks võib nimetada isiku, kes vastab avaliku teenistuse seaduse nõuetele.

(3) Esimese ja teise astme kohtu kohtukordnik tegutseb vastavalt ametijuhendile või kohtute turvateenistuse juhi korraldusele, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Riigikohtu kohtukordnik tegutseb vastavalt Riigikohtu kehtestatud ametijuhendile, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.“;

2) seadust täiendatakse §-dega 126¹ ja 126² järgmises sõnastuses:

„§ 126¹. Kohtukordniku õigused

(1) Kohtukordnikul on samad õigused, mis on korrakaitseaduse §-de 28 ja 30, § 32 lõigete 1–3, § 34, § 46 lõike 1 punktide 1–3 ning lõigete 2, 3, 4, 5 ja 6, § 47 lõike 1 punktide 1, 2 ja 4 ning lõike 2, § 48 lõike 1 punktide 1–3, § 49 lõike 1 punktide 1, 2, 4 ja 6–7 ning lõigete 2–5 ja 6 ning § 52 kohaselt politseil või muul korrakaitseorganil.

(2) Korrakaitseaduse § 46 alusel kinni peetud isik antakse viivitamata üle Politsei- ja Piirivalveametile.

(3) Kohtukordnik võib korrakaitseaduse §-s 48 sätestatud riikliku järelevalve erimeetme kohaldamisel vaadata läbi üksnes isiku riided ja riietes oleva või kehal kantava asja. Isiku keha ja kehaõõnsuste läbivaatus on keelatud.

(4) Hoiulevõetud vallasasi tagastatakse viivitamata, kui hoiulevõtmise alus ära langeb, välja arvatud juhul, kui vallasasja valdamine on õigusaktiga keelatud. Keelatud vallasasi antakse viivitamata üle Politsei- ja Piirivalveametile.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ülesannete täitmise võib halduslepingu alusel üle anda äriühingule.

§ 126². Kohtukordniku erivahendid, relvad ja väljaõppe nõuded

(1) Esimese ja teise astme kohtu kohtukordnikule erivahendi ja relva väljastamise ja tagastamise ning tema relva kandmise korra ning väljaõppe nõuded kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

(2) Riigikohtu kohtukordnikule erivahendi ja relva väljastamise ja tagastamise ning tema relva kandmise korra ning väljaõppe nõuded kehtestab Riigikohus.

(3) Kohtukordnik võib kasutada füüsilist jõudu, erivahendit ja relva korrakaitseaduses sätestatud alusel ja korras.

(4) Kohtukordniku erivahendid on käeraud ja sidumisvahend.

(5) Kohtukordniku relvad on gaasipihusti ning kummi- või teleskoopnui.“.

§ 64. Liiklusseaduse muutmise

Liiklusseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 148 lõiget 2¹ ja § 161 lõike 2 sissejuhatavat lauseosa täiendatakse pärast sõna „politseiametniku“ sõnaga „, abipolitseiniku“;

2) paragrahvi 199 lõike 1 punkti 3 täiendatakse pärast sõna „politseiametnikud“ sõnadega „ja abipolitseinikud“.

§ 65. Maksukorralduse seaduse muutmine

Maksukorralduse seaduse § 29 punktis 26⁵ asendatakse tekstiosa „§ 42¹ lõikes 1 ja § 42³ lõikes 3“ tekstiosaga „§ 38 lõikes 1 ja § 41 lõike 1 punktis 3“.

§ 66. Meresõiduohutuse seaduse muutmine

Meresõiduohutuse seaduse § 77¹ lõikes 2 asendatakse sõnad „Politseiametnik võib“ sõnadega „Politseiametnik ja abipolitseinik võivad“.

§ 67. Politsei ja piirivalve seaduse muutmine

Politsei ja piirivalve seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 25⁷ lõiget 1 täiendatakse läbivalt pärast sõna „politseiametniku“ sõnadega „ja abipolitseiniku“;

2) paragrahvi 25⁷ lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „politseiametniku“ sõnadega „ja abipolitseiniku“;

3) paragrahvi 45¹ pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 45¹. Politseiametniku ja abipolitseiniku daktüloskopeerimine ja nendelt DNA-proovi võtmine“;

4) paragrahvi 45¹ lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Sündmuskohti teenindav või ekspertiisi- ja uuringuobjektidega kokku puutuv politseiametnik ja abipolitseinik daktüloskopeeritakse ja nendelt võetakse DNA-proov ekspertiisi- ja uuringuobjektile politseiametniku või abipolitseiniku jäetud jälgede välistamise eesmärgil.“;

5) paragrahvi 45¹ lõiget 1¹ täiendatakse pärast sõna „politseiametnikult“ sõnadega „ja abipolitseinikult“;

6) paragrahvi 45¹ lõikeid 3 ja 5 täiendatakse läbivalt pärast sõna „politseiametniku“ sõnadega „ja abipolitseiniku“;

7) paragrahvi 45¹ lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Politseiametniku ja abipolitseiniku daktüloskopeerimisel ja nende DNA-proovi analüüsil saadud andmed kustutatakse riiklikest registritest kolme aasta möödumisel politseiametniku politseiteenistusest vabastamisest või isiku abipolitseiniku staatusest vabastamisest arvates. Politsei- ja Piirivalveamet ning Kaitsepolitseiamet teavitavad Eesti Kohtuekspertiisi Instituuti vajadusest politseiametniku või abipolitseiniku andmed riiklikest registritest kustutada.“;

8) paragrahvi 108¹⁵ tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Vabatahtliku merepäästja ülesande täitmise käigus vabatahtlikule merepäästjale tekkinud varalise kahju hüvitamisele ning vabatahtliku merepäästja hukkamise, haigestumise ja vigastada saamise korral hüvitise maksmisele kohaldatakse abipolitseiniku seaduse §-des 45 ja 46 sätestatut.“.

§ 68. Päästeseaduse muutmine

Päästeseaduse § 38² lõike 3 punktis 2 asendatakse arv „12“ arvuga „30“.

§ 69. Relvaseaduse muutmine

Relvaseaduse § 35 lõike 10 punktis 2 asendatakse arv „12“ arvuga „30“.

§ 70. Riigipiiri seaduse muutmine

Riigipiiri seaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) seaduse tekstis, välja arvatud §-s 9⁷, asendatakse sõna „politsei“ sõnadega „Politsei- ja Piirivalveamet“ vastavas käändes;
- 2) paragrahvi 11 lõikeid 4 ja 5 täiendatakse pärast sõna „politseiametniku“ sõnadega „või abipolitseiniku“;
- 3) paragrahvi 11⁴ täiendatakse lõigetega 1³–1⁵ järgmises sõnastuses:

„(1³) Piirirežiimi tagamisega, sealhulgas riigipiiri valvamisega, ja piirikontrolliga seotud riikliku järelevalve teostamisel võib abipolitseinik kohaldada korrakaitseaduse §-des 30, 32, 45–49 ja 52 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korrakaitseaduses sätestatud alusel ja korras, arvestades abipolitseiniku seaduses sätestatud erisusi.

(1⁴) Piirirežiimi tagamisega, sealhulgas riigipiiri valvamisega, ja piirikontrolliga seotud riikliku järelevalve teostamisel võib abipolitseinik välismaalase kinni pidada välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduses ning väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduses sätestatud alusel ja korras.

(1⁵) Abipolitseinik võib piirirežiimi tagamisega, sealhulgas riigipiiri valvamisega, ja piirikontrolliga seotud riikliku järelevalve teostamisel kohaldada vahetut sundi ning kasutada erivahendit või relva abipolitseiniku seaduses sätestatud alusel ja korras.“.

§ 71. Tubakaseaduse muutmine

Tubakaseaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 32 punkti 6 täiendatakse pärast sõna „politseiametnik“ sõnadega „ja abipolitseinik“;
- 2) paragrahvi 33 lõikes 3 asendatakse sõnad „Politseiametnik võib“ sõnadega „Politseiametnik ja abipolitseinik võivad“;
- 3) paragrahvi 33¹ lõiget 4 täiendatakse pärast sõna „Politseiametnikul“ sõnadega „ja abipolitseinikul“;
- 4) paragrahvi 33² täiendatakse lõikega 8¹ järgmises sõnastuses:

„(8¹) Käesoleva paragrahvi lõigetes 5–8 sätestatud õigusi ja kohustusi kohaldatakse ka abipolitseinikule.“.

§ 72. Tulumaksuseaduse muutmine

Tulumaksuseaduse § 19 lõike 3 punktis 12 asendatakse arv „38“ arvuga „46“.

§ 73. Vangistusseaduse muutmine

Vangistusseaduse § 156 täiendatakse lõigetega 4¹ ja 4² järgmises sõnastuses:

„(4¹) Abipolitseinikul on koos politseiametniku või ametnikuga eelvangistuse ja aresti täideviimisel kinnipidamistingimusi tagava politseiametniku käesolevas seaduses sätestatud õigused ja kohustused, välja arvatud:

- 1) õigus teha otsuseid ümberpaigutamise, soodustuste kohaldamise, arestimajja sisenemise loa andmise, kirjade ära saatmata jätmise, kokkusaamiste võimaldamise, lühiajalise vabastamise või väljaviimise loa andmise ja täiendavate julgeolekuabinõude kohaldamise kohta;
- 2) osalemine pakkide sisu kontrollimisel;
- 3) distsiplinaarmenetluse läbiviimine ja distsiplinaar karistuse määramine.

(4²) Abipolitseinik võib käesolevas seaduses sätestatud juhtudel ja korras kasutada vahetat sundi ning üksnes abipolitseiniku seaduse alusel väljastatud erivahendeid ja relvi.“.

3. jagu **Seaduse jõustumine**

§ 74. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub 2027. aasta 1. veebruaril.

Lauri Hussar
Riigikogu esimees

Tallinn, 2026

Algatab Vabariigi Valitsus 1. juunil 2026. a nr 2-6/26-01034

Vabariigi Valitsuse nimel

(allkirjastatud digitaalselt)
Heili Tõnisson
Valitsuse nõunik